

СРПСКИ ЈЕЗИК КАО ЦРНОГОРСКИ (На примјеру накарадне израде *Рјечника Црнојорској народној и књижевној језика и српски говорни простор данас*)

У раду се разматрају актуелне тенденције у развоју српске дијалекатске лексикографије, даје осврт на методолошке поставке код израде дијалекатских речника (од одабира одреднице и сагледавања њеног суодноса са суседним говорима и говорним типовима на једној, и стањем у стандардном језику на другој страни). Рад доноси и библиографију о досадашњим лексикографским резултатима из ове области, као и поглед на методолошке проблеме који прате ову врсту лингвистичких истраживања. На основу таквог предлошка и сагледавања целокупног српског говорног простора и актуелних лингвополитичких прекрајања тог простора, те преименовања српског језика, анализира се као последица и појава првог тома *Рјечника црнојорској народној и књижевној језика*, као аматерског приступа лексикографској науци.

Кључне речи: дијалектолошка лексикографија, лексикографски поступак, дијалекатски речник, дијалексема, урбани дијалекат, прекрајање језика, српски језици.

1. Непоменути црногорски *Рјечник* у светлу српске дијалектолошке лексикографије

Вуков *Рјечник* из 1818. године, представља, како је више пута примећено, темељ, не само српске дијалекатске лекси-

кографије, већ и српске модерне лексикографије. У основи Вуковог првог издања је његов Тршићки говор, па није ни чудо што га је Павле Ивић (1991:69) окарактерисао као „речник говора једног човека“, јер како каже исти аутор: „Други речници садрже речи из различитих извора, које су употребљавали разни људи, често у разним временима и разним крајевима, дакле речи које не коегзистирају у једном језичком систему или се налазе у систему књижевног језика механички помешане, помало као случајни пролазници на тротоару велеграда. Насупрот томе, лексика органски развијеног индивидуалног говора сачињава кохерентан систем, она обухвата онолико речи колико је потребно да се покрију значења која постоје у амбијенту и психичком свету њеног носиоца. Значењска поља тих речи су по правилу јасно разграничена, а тамо где се јавља синонимија, она није плод случајног сусрета двеју речи из различитих извора, већ има дубље узроке. Све је пропуштено кроз јединствено језичко осећање, што постаје још већи квалитет онда када је у питању појединац обдарен изванредним језичким осећањем, а уз то човек из народа, способан да међу језичким елементима који су му познати, издвоји оне истинске народне, понете из родитељског дома“ (Ивић 1991: 69-70). Но, без обзира на чињеницу да је Вуков *Рјечник* из 1818. имао немерљив значај, не само за српску лексикографију, већ и за српску културу уопште¹, до појаве првенца дијалекатске лексикографије Срби ће чекати више од једног века. Српска дијалекатска лексикографија јавља се, како примећује Д. Ђупић (2000: 703), иза резултата испитивања народних говора, „јер је било значајније описати говоре као цјелине, него давати

¹ Лексичко благо било ког говорног типа српског језика, као и лексичко благо језика уопште, „када се пажљиво анализира, даје бројне информације о етникуму који се њиме служи, културним навикама тих људи, делатностима којим се они баве, историјским контактима са другим народима. На тај начин дијалекатски речник постаје извор информација за друге друштвене науке“ (Илић 2005: 23).

и њихову комплетнију лексику“. Уз ово треба додати да је почетак модерне српске дијалектологије везан за освит двадесетог века и појаву познате Белићеве монографије у првој књизи СДЗб (1905), а елементе дијалекатске лексикографије налазимо и у регистру те књиге, тј. Белићевих *Дијалекаѿа истѿочне и јужне Срѿије*. Ту је додат богат регистар, од око 6.000 ријечи, истина, неакцентованих и датих само у једном облику. Белићев пример, додавања народне лексике уз монографије о појединим српским говорима следили су, мање-више успешно, и неки каснији српски дијалектолози.

Овим освртом на услове настанка српске дијалекатске лексикографије, није могуће заобићи невесели историјски контекст у коме се нашао српски народ у првој половини двадесетог века (Балкански ратови и Први светски рат), што је уназадило његов укупни духовни живот, а тиме и све научне дисциплине које су тада излазиле из повоја.

2.

Дијалекатским речником, по мишљењу Драгољуба Петровића (1990: 7), може се сматрати сваки речник који је ослоњен на језичке реалности одређеног ареала народних говора. Према синтетичким презентацијама новијих истраживача (Илић 2005: 19) показано је да, нпр. и америчка лингвистичка терминологија дијалекат тумачи као било коју језичку различитост у систему, из чега би следило да и жаргон појединих струка, арго, сленг, па и тајни занатски језици, припадају корпусу дијалекатске лексике. То се може једино прихватити уз услов да је лексички корпус дате «специјалне» лексике и прецизно просторно омеђен, и да се, он као такав, улива у корпус урбане лексике датог језика одређеног говорног типа.

Пошто је поникао из окриља дескриптивне дијалектологије, сваки дијалекатски речник, међу осталим врстама

речника², означен је њеним методолошким обележјима, с тим да је у свом основном својству уједно и синхронизички, јер је по Згустином схватању (1991: 193) и сврха «синхронизичких речника да се баве лексичком залихом неког језика на неком ступњу његовог развоја». Из оваквог схватања произилази и тврдња да, према методологији обраде, сваки дијалекатски речник може бити: 1) општи (нека врста репрезентативног тезауруса за прецизно омеђену географску област); 2) диференцијални – а) у односу на други говор, говорни тип или суседни дијалекат; и б) у односу на књижевни (стандардни језик). Прво схватање у својим теоријским радовима прихвата, пре свих Драгољуб Петровић (1982: 199), који то илустративно поткрепљује тврдњом: “Речи *оѣац*, *мајка*, *браћ*, *сестра*, *деда*, *баба* из речника би се можда и могле искључити, јер се очекује да ће степен њихове идентификације бити практично занемарљив. Против њиховог искључивања, међутим, говоре два битна факта: (1) све те речи припадају једном терминолошком језгру – терминологији сродства и (2) њихова деривација може бити веома разноврсна и почесто чак и знатно диференцирана”. Исти аутор на другом месту подвлачи да је “свака реч дијалекатска када се среће као интегралан елеменат одређеног дијалекатског лексичког система без обзира на то какав је њен однос према стандардном језику” (Петровић 1990: 7). Овакав приступ можемо прихватити једино ако прихватимо предуслов да је примена структуралног метода у обради дијалекатске лексике једино могућ и оправдан поступак, уз претпоставку да дати језик нема општег речника, а то свакако са српским језиком није случај³!

² О врстама речника в. шире у Ћорић 2008: 212.

³ Истина, отежано је повлачење прецизне границе између стандарднојезичке и дијалекатске лексике, пре свега због нејасно искристалисане и недовољно стабилне граматичке

Од петнаестак дијалекатских речника – како наводи Ђупић (2000: 704) – колико смо их нашли у српској дијалекатској лексикографији, укључујући и онај бачких Буњеваца и два речника романизама из Боке Которске, пола њих су радили лингвисти, а половину – људи различитих нелингвистичких струка. Регистре, односно збирке ријечи уз монографије, радили су лингвисти, а збирке које су рађене за РСАНУ давали су људи најразличитијих професија.

Ниво обраде речника је различит. Они које су радили лингвисти имају комплетнију граматичку обраду и богатије су опримерени. Иначе, као што је познато, у обради дијалекатске лексике у речницима постоје и различити поступци и различита схватања. Највише обрађивача дају само ону лексику која се сматра диференцијалном у односу на Вуков *Рјечник* из 1818, и касније речнике, или у односу на књижевни језик. „Међутим, ниједан речник није обрађен као строго диференцијалан, јер се, истина у селективном виду, уноси и општа лексика, најчешће када је у питању неко специфично, локално значење, или дијалекатски лик лексеме“ (Ђупић 2000: 704).

Ту је методологију успоставио још Гл. Елезовић у првенцу наше дијалекатске лексикографије, послје Вуковог *Рјечника*, у *Речнику косовско-меџохијској дијалекта*, објављеном у два тома у СДЗб 1932. и 1935. године (СДЗб IV, 1932, и VI, 1935). Обима од неких 15-так хиљада ријечи, овај речник је обухватио апелативску лексику, дијелом и ономастичку. Аутор се дјелимично служио и писаним изворима (што се касније све ређе чини), тј.

(семантичке и морфолошко-творбене) норме, мада општи услови, уз постављање јасних критерија, омогућавају израду дијалекатског диференцијалног речника. Тај поступак је, свакако, вишеструко тежи, али није и неостварив, јер није занемарљива традиција српске дијалекатске лексикографије од једног и по века.

користио је *Девички кай̋ас̋и̋и̋*, који почиње са 1762, а завршава се са 1789. годином. У предговору аутор наводи да је речник обухватио неколико категорија ријечи: „а) све речи које нисам нашао ни у Вуковом речнику ни у речницима Југословенске академије и Броз-Ивековића; б) оних речи којих нема у Вука, иако их има у речнику Југословенске академије или у речнику Броз-Ивековића; в) оне речи којих има у сва три поменута речника, али се по чему било разликују по облику или по значењу укупном или делимице; г) најзад, унесене су и ређе речи за које нема потврде у другим речницима осим у Вука (...) Известан број речи турског порекла унете су и кад се ни по чему не разликују од истих речи код Вука (...)“ (Елезовић 1932: X)

Лексички фонд у Елезовићевом речнику се може везати за период од краја 19. и почетка 20. вијека, пошто је аутор у њега уносио податке које је добијао од старијих и најстаријих информатора, какав је и иначе обичај у испитивању дијалеката, као и нешто лексике из 18. вијека из *Девичкој̋ кай̋ас̋и̋и̋а̋*. Елезовић сам каже да се стиче утисак да има много турских ријечи, односно ријечи оријенталног поријекла, али овдашња лексика према ријечима овога поријекла, каже, у истом је односу као у већини српских говора (Предговор, стр. 10)

Речник је поново штампан у Приштини 1998. године.

Толико о првенцу српске дијалекатске лексикографије.

„У вези са дијалекатским речником – како наводи Ђупић - поставља се више питања, а међу њима: да ли се ради о речнику једног говора диференцијално у односу на друге говоре, односно на лексику књижевног језика, са тзв. семантичким дијалектизмима; да ли је такво дјело скуп фонолошко-фонетских, лексичких и других особности говора и њихов однос према неком другом идиому; је ли то речник диференцијалан у односу на Вуков лексикон, или је то пак сва лексика која живи у једном говору, без обзира на углове посматрања дијалекатске слике; или

је то, можда, скуп руралних терминологија без лексике која обухвата најопштије и посебно апстрактне појмове, итд. По нашем схватању, дијалекатско лексикографско дјело јесте скуп свих тих елемената, али истовремено и било који од наведених сегмената, зависно од задатака које аутор таквом дјелу поставља“ (Ћупић 2000: 706).

Другим ријечима, Ћупић сматра да дијалекатски речник не може бити довољно функционално дјело уколико не садржи сву лексику која се односи на живот у одређеној средини. А колико ће дати и друге лексике, она која је у говору позната али не припада само њему, то је питање концепције лексикографског дјела и његовог циља. То значи да дијалекатски речник треба првенствено да буде диференцијалан у односу на језик којему говор припада, нарочито ако се ради о посебним значењима у говору чија се лексика обрађује. Такав речник не би био довољно функционалан уколико не би обрађивао и ономастичку грађу (макар топониме, а антропониме – макар по избору).

Овдје су нам занимљиви ови ставови, јер је ријеч о коаутору *Речника говора Загараца*, једном од најкомплетније урађених речника са простора говора Старе Црне Горе. Наиме, објашњавајући због чега говор Загараца није примио говорне особине Бјелопавлића, Ћупић објашњава „условима живота током средњег века, када су се дешавале крупне језичке промјене и у српском језику као цјелини и у његовим дијалектима“... и да „речник садржи око 10.000 ријечи и макар три пута толико значења, што значи да може успјешно да представи дијалекатску лексику загарачког говора, али и говор у цјелини“ (Речник говора Загараца: IX, XVII).

Пошто су обрађивачи (ако их је и било!) *Рјечника црнојорској народној и књижевној језика (I, A-B)*, обилато користили Ћупићев Речник, онда је очито да ништа нису научили из његовог предговора, као и из раније објављених радова, што ћемо потврдити у редовима који слиједе.

3. Црногорски Рјечник у контексту Сарајевске
декларације о заједничком језику, а против српског
народа и његовог језика

После пола века од потписивања Декларације о хрватском књижевном језику, којом је јавно отпочело разбијање српскохрватског језичког заједништва, Србима је уз *Рјечник Црнојорској народној и књижевној језика* потурена под нос још једна „шарена лажа“⁴, нова декларација о повратку заједничкој нам, али безименој језика, лепо упакована у хаље „шарене лаже“, којој је машницу притегла директорка Центра за културну деконтаминацију, звана Борка Павићевић, уз велику свиту разнородних сватова са ширег штокавског, тј. српског говорног простора. Српски медији су доста озбиљно пропратили овај *Боркин наум*, поднесен у латиничком једнолистку на загребачкој варијанти српскога језика, о чему сведоче препознатљиве варијантно обојене лексеме. Да су се извршитељи оваквога лукавог наума, добро ослоњени на неумитне лингвоисторијске чињенице, досјетили да заједнички језик, што је истина, Срба, Хрвата, Бошњака и Црногораца, именују, што је опет истина - као *српски језик*, онда би уштедели доста новинског простора као и времена за озбиљније србистичке, (а може и србокроатистичке) теме. Но, требало је оправдати уложене паре, макар и у корист сопствене штете, прецизније, штете српског језика и његових говорника.

Кад рекох лукави наум онда сам дужан да ближе објасним ову синтагму. Наиме, у Декларацији стоји да се потписници залажу да се избегну непотребна превођења, да се заустави штетна пракса раздвајања језика, траже уважавање језичке разноврсности и „*prožimanje različitih*

⁴ Овај одељак представља синтезу текста из: М.Шћепановић 2017: 56-57.

oblika i izričaja zajedničkog jezika na sveopću korist svih njegovih govornika“. Све је то у реду, само остаје питање шта Срби имају с тим? Да нису српски лингвисти поцепали заједнички језик? И то су преумили састављачи „Декларације“! А онда централно место у овом списанију разјашњава Ранко Бугарски, један од потписника: „Не тражимо да се укину називи *хрвајџски*, *срџски*, *босански*, *црногорски*, него инсистирамо да су они равноправни и да заједно чине једну лингвистичку цјелину у ширем смислу која је раслојена на варијанте“ (Политика, 30.03.2017: 13). Другим речима, *срџски језик* је *варијанџа срџског језика*, а све то изазива нове последице! Нимало наивне.

Занимљиво је да су Хрвати овај документ дочекали с ниподаштавањем, што не чуди ако се зна да свако претресање по историји њиховог књижевног језика мора кренути од српскохрватског језичког заједништва и фалсификаторских потеза, који су довели до садашње хрватске лингвистичке стварности. Прво су се одрекли сопственог чакавског дијалекта, прешли на штокавицу, и како је Гај, још 1852. записао *ѣриѣрили срѣски језик*, а под српскохрватским заједништвом стабилизovali књижевнојезички израз, а потом пре пола века *измислили* закон по коме сваки народ има право да може свој језик назвати по националном имену. Ту измишљотину је разобличио Бернард Грошел (2003: 135-196), немачки слависта, показујући да такво правило не познаје ниједан закон светских и европских друштвених организација. Данас хрватски премијер Андреј Пленковић поносно изјављује да је хрватски, језик хрватске државе, и што је још битније да је хрватски један од званичних језика ЕУ. У исто време, српски лингвиста из Хрватске, Милорад Пуповац пребројава нападе на Србе у Хрватској, па их је 2016. нанизао до броја 331! *Еуроџски* и демократски. А хрватски премијер и даље *финанџира* у Загребу веома значајне граматике српског језика, мада под вештачким именом,

што је само показатељ да сваки језик, ако је језик, а то је *српски језик* - мора бити ослоњен на сопствене историјске темеље.

Доста је потписника ове *Декларације* са босанско-херцеговачког и црногорског говорног простора, што је опет разумљиво јер су они изродили лингвистичку недоношчад, па им је потребно доста дадиља да се недоношче „подњи́ви“. *Граматику босанског језика* је лингвистички нокаутирао први босански лингвиста Мидхат Риђановић обимном студијом TOTALNI PROMAŠAJ (Prikaz Gramatike bosanskog jezika Dž. Jahića, S. Halilovića i I. Palića, Drugo izdanje, Sarajevo 2003, 179 str.), децидирано показујући да је немогуће „утерати брод у каменицу“. Сви остали покушаји се свode на фалсификовање, како историјских, тако и лингвистичких чињеница. Стога препоручујем проф. Милошу Ковачевићу да уместо полемике с господином Џенисом Шаћировићем, када му оде у госте, у Бошњачку академију наука или у Матицу Бошњака Санџака, понесе као „прави кавалир“ по неколико примерака студије Мидхата Риђановића и тако обогати њихове библиотеке о непостојању босанског језика.

У афоризму Милена Миливојевића *Није црногорски ћушајши на српском* крије се сва невесела збиља статуса црногорског језика. Пошто се тамо шачица власти приљежних лингвиста поинатила, па не знадоше „начињети“ граматику црногорског језика, онда је власт актуелна нашла спасоносно решење и ангажовала двојицу знаменитих хрватских лингвиста *Прањковића* и *Силића* уз обавезно дописивање и познатог домаћег стручњака Аднана Чиргића. Тако се љета господњег 2010. појави на подловћенској „арији“ у цигла-црвено измолованим корицама *Gramatika crnogorskoga jezika* на издавачким леђима Ministarstva prosvjete i nauke Crne Gore. Књигу је добро критички „протресао“ проф. Ковачевић показујући алфabetско правило да наука не почива

на измишљотинама и компромисима, него на научним чињеницама, а научна чињеница је имуна на политичке диктате. Тако и ово лингвистилистичко (не)дело може ићи под категорију *линџивисџичких ѝромашаја*.

Када се и овако овлаш сагледа историјат новонасталих прирепака српског језика, онда је најновија *Декларација* више него штетна, како за српски језик тако и за српски народ. То је планирана завршна фаза сламања српског језика и збијања његовог говорног и културног простора. Рекао бих *хеклерација* српског језика и Срба. И то најмање из три разлога:

1. *Декларацијом* треба забетонирати постојеће стање и тако српски језик изједначити са постојећим назови-језицима који још нису стекли пунолетство, а тиме српском језику подсећи лингвоисторијске корене, из чега следи –

2. Треба назови-језике сместити у постојеће границе и тако српски језик свести на *срдијански*, што би омогућило његово даље територијално, социјално и свако друго растакање, из чега следи –

3. Укидање Републике Српске, завођење босанског језика у Босни, баш према давној Калајевој замисли. Црногорска збиља је више него опомињућа. Латинизација и изгон српског језика са простора Црне Горе само говори о чињеници да је ова Декларација смишљено напакована да Србе ван Србије чекају невесели дани. Видимо њихов положај у данашњој демократској Хрватској. У Црној Гори су грађани деветог реда. Актуелној црногорској власти је успело оно што није успело аустро-угарским и италијанским окупаторима.

То је довољно разлога да српски културни и јавни радници добро промисле шта и у име кога потписују, а да лингвистичке аналфабете промијене занимање.

Истина, црногорско лексикографско недоношче не сачека да га окураже *декларайџори* (Рајка, Балша и

др.), него „пиону“ прије но га уселише у књижарске излоге. Тако је обршила, колико се сјећам и *Gramatika crnogorskog jezika* Vojislava Nikčevića - а то је *Рјечник црногорскої народної и књижевної језика* (Црногорска академија наука и умјетности, Институт за језик и књижевност „Петар II Петровић Његош“, Рјечници, Књига 8/I)⁵. *Рјечник* је угледао свитање 2016. године, мада му је убрзо смркло и повучен је из јавне употребе. Тако да се морамо приупитати колико је сврхе и обазирати се на неозбиљне књиге још неозбиљнијих аутора, али с обзиром на чињеницу да ју је изњедрила највећа научна установа Црне Горе, и да се њоме хтјела заокружити језичка црногоризација овог дијела српског говорног простора, наводи нас на помисао да није бескорисно незнавеницима указати на „greške u koracima“!

У редакторском предговору смо обавијештени да се „у трећој фази приступило издвајању основних облика одредничких ријечи из корпуса различитих облика ријечи, што је резултирало израдом и објављивањем *Реџисџира* за *Рјечник црногорскої књижевної и народної језика*, који допуњен садржи око 100 000 ријечи“. Ако знамо да прилози (речници и лексикони уз дијалекатске монографије) из српских народних говора са простора Црне Горе прелазе и преко 200 000 одредница и најмање три пута толико значења, и да су то научни подухвати, онда нам је и без образложења јасна научна методологија ових лексикографских мобеника. Већ на првој страници *Предговора* читамо да је „Црногорска академија наука и умјетности обезбиједила најсавременију опрему за скенирање текстова, а намјенски креирани и посебно купљени софтвери, као и специјални рачунарски програми, омогућили су ефикасно формирање предметног корпуса (...)“ (стр. X). Слава Академији! Ипак, у заврш-

⁵ Подробније у : Ковачевић и Шћепановић 2002.

ним редовима *Предговора* не може се заобићи наглашавање „да постоји могућност да нека ријеч није добила статус одредничке ријечи у Рјечнику, што је посљедица некомплетности Изворника или *їрисуїїне їреїше у одїовараїућем рачунарском їроїраму* (курзив М.Ш.). Дакле, окривљујемо *наїсавременију оїрему и сїециїалне рачунарске їроїраме* за остварење потпуног лексикографског промашаја. Колико год покушавали да озбиљно освијетлимо овај лексикографски покушај, морамо признати да и из *Предговора* исклијава макар зрно искренности. Лако је закључити да су овом (не)дјелу за ослонац послужили озбиљни дијалекатски речници са простора Црне Горе (в. Библиографију), што посредно осликава наслов (*Рјечник народної и књижевної ј.*), или да се бар разликује од српског, као да немају готове дијалекатске речнике са скоро целокупног српског говорног простора Црне Горе, или је пак хипотеза редактора да народне говоре Црне Горе обогаћује лексика књижевног језика, па ће тако црногорске бабе прије научити ријечи (нпр. *блої, блоїер, блоїерка*, и. сл. s.v.). Биће по сриједи да су постојећи дијалекатски речници били добра „подумента“ за копирање (скенирање), тј. *крађу*, а онда остаје само да се мало „промијеша“ семантичка дефиниција, пригрне нормативна акцентуација извучена из нормативних речника српског језика и „ето љепоте“! Ипак нису се могли пократи сви примјери, па су одреднице остале голуждраво опримјерене или без илустратора, па остаје да се обрађивачима и редакторима вјерује на ријеч. Друкчије речено, што је преписано, преписано је неуро, а што је написано, то је незнавено! Ако на примјер поредимо (мада је то илузорно) одредницу *а* РСАНУ, којој је посвећено шест речничких стубаца, у РјЦАНУ обрађена на пола ступца у 43 ретка, али да се зна да црногорски језик има *а-класу, а-каїїеїорију* и *а-лиїу*, мада се та обележја не уносе у озбиљне речнике (в. Прилоге 2, 3).

Овдје је значајно, иако оштрије интонирано, навести и мишљење Драгољуба Петровића (2017: 20-21), највећег живог српског дијалектолога, који је у осврту овако окарактерисао *Рјечник црнојорској народној и књижевној језика ЦАНУ*: „Црногорска академија наука и умјетности је друштво стараца, геронтолошки центар – такорећи (једна моја баба рекла би „геречашки“), и они ништа боље нијесу ни могли чинити. Осим да краду и лажу. А да их питаш зашто то раде – не би ти умјели одговорити ни за лупештине ни за лажавине. У томе друштву, може бити, има покоји занатлија, али међу њима нема ни интелектуалаца који о проблемима умију мислити нити лингвиста који би им рекли како се речници припремају и како су знања за њихову припрему неопходна.“

Физиономију тога речника одредио је један стари општински секретар и није ни чудно што је то учинио тако сакато и незнавено (на основу чињенице да је тај језик унио у Устав Црне Горе, он мисли да је стекао тапију на то да са тим језиком и даље чини што му се кад допадне). Такав речник какав је он потписао први пут је замишљен прије 130 година, његов први том (досад их је објављено двадесетак, а можда ће их бити још толико) појавио се 70 година касније и за њега ће убрзо бити речено да је то највећи светски лексикографски подухват... И то су црногорски лингвистички мајстори преузели и потписали као *Рјечник црнојорској народној и књижевној језика* и тамо надробили сваки аветлук...!

Тако се десило да се ЦАНУ, на челу с оним општинским секретаром и уз помоћ акад. Бранислава Остојића (који је томе речнику „одредио лингвистичке мјере“ документом 02-691/1 од 27. априла 2011)⁶, упустила у

⁶ Колико ми је познато, академик Остојић се није јавио на ову Петровићеву прозивку. Истина, имена академика Бранислава Остојића нема у импресуму *Рјечника црнојорској народној и књижевној језика*, ни међу Редакторима, ни у Савјету, ни

лексикографску крађу пошто је, прије тога, језик под лажљивим именом уписала у црногорски устав и на велики вјетар дигла – велико застиђе. И то учинила не знајући ни како се то чини ни зашто се то чини управо тако а не некако друкчије и, да им не буде много, макар мало паметније.

Ово последње, међутим, друкчије није ни могло испасти с обзиром на то ко је томе речнику постављао темеље и с којом је памећу то учињено: ако су Руси одмах схватили да се по истој мустри не могу радити речници књижевног / стандардног језика и дијалекатски речници, ако Срби ... истрајавају већ деценијама, ЦАНУ је имала образац који је морала избјећи (1. „рјечник треба значајно попунити ријечима из народног језика“), али ако

међу Консултантима, тако да остаје отворено питање откуд име и потпис академика Остојића на документу који помиње Драгољуб Петровић. Радећи на овом тексту, до руку ми је случајно дошао спорни документ насловљен *О Рјечнику црнојорској народној и књижевној језика*. Изнад тога текста стоји име академика Остојића, а на крају пете стране и својеручан потпис. Текст је конципиран и подељен у поднасловне: *Формирање лексикографске грађе за Рјечник ЦАНУ; Пријрем (sic!) за рад на Рјечнику ЦАНУ. Прикуљање грађе*, затим следе наслови *Лексикографска обрада у Рјечнику ЦАНУ; Израда лексикографских уједињава за Рјечник ЦАНУ; Основна концевизијска начела* и на крају *Завршне најомене*, где се наводи „У Институту Петар II Петровић Његош радили би се – *Рјечници црнојорских народних јовора* (рук. Б. Остојић), *Рјечници црнојорске ономасије* (рук. Н. Вуковић), *Рјечник црнојорској народној и књижевној језика* (З. Радловић)“ (страна 5). На последњој страни наведеног документа стоји латиницом *Predlog članova programskog savjeta* међу којима стоји и Остојићево име и његов потпис на дну овог документа. Шта се десило између 27.04.2011. до 2016. године, када се појавио први том *Рјечника* остаје да нагађамо и да се надамо да се академик Остојић благовремено извукао из ове нечасне работе! Уколико је црногоријанство фалсификовало овај документ, онда нека се о томе побрину истражитељи, а после тога и професору Петровићу и нама остаје – јавно извињење!

се у основу речника уграђују редакторске бесмислице, не треба ни очекивати да такав речник може бити ишта друго до бесмислен (2. „грађа рјечника мора поред лексичког усменог и народног говора обухватити комплетан материјал писаног и умјетничког језичког стварања“ – ?!). Томе свему треба додати и још покоју недомишљеност, овде издвајам двије које се директно – боду! Прва је: „У рјечник треба да уђу, поред народних ријечи, и све оне које су се одомаћиле у књижевном језику од Вука на овамо“, а друга: „рјечник мора првенствено да буде рјечник савременог језика нове епохе“. Та два „основна концепцијска начела“ никако се не могу „помирити“, јер Вукови почеци не спадају „у савремени језик нове епохе“. И кад је већ о томе ријеч, није јасно зашто се овдје уопште помиње Вук ако се зна да се он бавио српским језиком и да је он у Црну Гору први пут дошао 1835. године (тј. пуних 20 година после почетка бављења пословима у које се упустио), а дотле о њој није знао ништа и мислио да се она налази – у Херцеговини! С друге стране, акад. Остојић досад се бавио српским језиком и није јасно кад се, и гдје (ако није код Војислава Никчевића и Новака Килибарде), специјализовао тај „црногорски“. Осим свега, Остојић је предложио и чланове „Програмског савјета за Рјечник црногорског народног и књижевног језика“, по истом обрасцу по коме се то чини, рецимо, за „Параду поноса“ или за Годишњу изложбу паса и у њему су се нашли књижевници, историчари књижевности, културолози, публицисти (никуд без Олге Перовић и Рајка Церовића!), а сам се истакао као предводник „лингвистичких аргата“, за које се не зна је ли ико икад од њих уобличио макар једну лексикографску одредницу.

Имајући на уму све поменуте појединости, треба предложити Академији и њиховим лингвистичким мајсторима да забораве оне следеће томове Речника (а планирали су их, вели академик Брано, још четири). јер

су и овим једним довољно осрамотили и лингвистику и Црну Гору, а Академији, као и неким њеним академицима, то се више не може ни познати“.

Убојитост оцене професора Драгољуба Петровића, требало би, надамо се, да опомене оно мало лингвистичке младежи у Црној Гори да добро размисле у које се труло политичко коло хватају, да их, српски речено, „не пита старост шта им учиње младост“!

Прилог 1. ДИЈАЛЕКАТСКИ РЕЧНИЦИ

ГЛ(ИГОРИЈЕ) ЕЛЕЗОВИЋ, *Речник косовско-метохиској дијалекта* I, СДЗб IV, Београд 1932, 1-477; II, СДЗб VI, Београд 1935, 1-587). Око 15.000 одредница. Акцентоване одреднице и ликови одредница у примерима.

СРЂАН МУСИЋ, *Романизми у северозападној Боки Коњорској*, Филолошки факултет Београд, 1972, 1-274. Студија + речник. 2.260 одредница.

ВЕСНА ЛИПОВАЦ РАДУЛОВИЋ, *Романизми у Црној Гори – југоисточни дио Боке Коњорске*, Цетиње-Титоград 1981, 1-391. Око 5.000 одредница. Одреднице и примери акцентовани.

БРАНА МИТРОВИЋ, *Речник лесковачкој јовора*, Лесковац 1984, 1-386. Одреднице и примери акцентовани. Око 10.000 одредница.

НИКОЛА ЖИВКОВИЋ, *Речник јиројској јовора*, Пирот 1987, 1-188. Одреднице и примјери акцентовани. Око 6.000 одредница.

МИЛЕ ТОМИЋ, *Речник радимској јовора* – (дијаспора, Румунија), СДЗб XXXV, Београд 1989, 1-174. Око 13.000 одредница. Одреднице и примери акцентовани.

РАДА СТИЈОВИЋ, *Из лексике Васојевића*, СДЗб XXXVI, Београд 1990, 119-380. Око 4.500 одредница. Одреднице и примери акцентовани.

М. ПЕИЋ – Г. БАЧЛИЈА, *Речник бачких Буњеваца*, Матица српска, Нови Сад 1990, 1- 445. Око 17.000 одредница. Одреднице и примери акцентовани.

- МИЛИЈА СТАНИЋ, *Ускочки речник I-II*, Научна књига, Београд 1990, 1991). Око 34.000 одредница. Одреднице и примери акцентовани. ЈАКША ДИНИЋ, *Речник ѿимочкој ѿовора* (I – СДЗб ХХХIV, 1988, 7-335 – 7.000 одредница, II – СДЗб ХХХVI, 1990, 381-422 – 800 одредница, III – СДЗб ХХХVIII, 1992, 379-596 – 3.000 одредница. Свега 10.800 одредница). Одреднице и примери акцентовани.
- ЈАКША ДИНИЋ, *Тимочки дијалекајѿски речник*, Монографије 4, Институт за српски језик САНУ, Београд 2008, ХХХ+1-921. Ново и допуњено издање Речника тимочког говора. Укупно „24.275 лексичких јединица са око педесет хиљада значења“ (стр.ХХV).
- МИОДРАГ МАРКОВИЋ, *Речник црноречкој ѿовора I* - СДЗб ХХХII, Београд 1986, 243-500; II - СДЗб ХХХIX, Београд 1993, 149-398. Одреднице и примери акцентовани. Око 8.000 одредница.
- МИЛОШ ВУЈИЧИЋ, *Речник ѿовора Прошћења код Мојковца*, ЦАНУ, Подгорица 1995, 1-141. Око 4.000 одредница. Одреднице и примери акцентовани.
- Д(РАГОСЛАВ) М(АНИЋ) ФОРСКИ, *Лужнички речник*, Бабушница 1997, 1-86. Овај речник је «силом материјалних прилика и захтевом издавача скарћена верзија ширег рукописа речника народног говора у Лужници» (Илић 2005, 39). Одреднице акцентоване.
- ДРАГО ЂУПИЋ и ЖЕЉКО ЂУПИЋ, *Речник ѿовора Зајараца* (СДЗб XLIV, Београд 1997, 1-615). Око 10.000 одредница. Одреднице и примери акцентовани.
- ВЕСНА ЛИПОВАЦ РАДУЛОВИЋ, *Романизми у Будви и Пашићровићима*, МБМ, Нови Сад 1997, 1-326). Око 4.000 одредница.
- МОМЧИЛО ЗЛАТАНОВИЋ, *Речник ѿовора јужне Србије*, Врање 1998, 1- 491. Око 9.000 одредница. Одреднице и примери акцентовани.
- ВУК БОРИЧИЋ ТИВРАНСКИ, *Рјечник васојевићкој ѿовора*, Просвета, Београд 2002, 1-372. Око 12 000 ријечи. Одреднице акцентоване и дате са граматичким одређењем, али без примера.

МИХАИЛО БОЈАНИЋ и РАСТИСЛАВА ТРИВУНАЦ, *Рјечник дубровачкој ѿвора*, СДЗБ XLIX, Београд 2002, 1-458.

Одреднице и примери акцентовани.

СВЕТОЗАР ГАГОВИЋ, *Из лексики Пиве (Село Безује)*, СДЗБ LI, Београд 2004, 1-312. Око 7.000 акцентованих одредница.

ВЛАСТИМИР ЈОВАНОВИЋ, *Речник [ѿвора]села Каменице код Ниша*, СДЗБ LI, Београд 2004, 313-688. Речник садржи 12.000 речи. Одреднице и примери акцентовани.

СТЕВО ДАЛМАЦИЈА, *Рјечник ѿвора Појкозарја*, Глас српски/Графика, Бања Лука 2004, 1-363. Око 8.500 одредница. Одреднице и примери акцентовани.

РАДМИЛА ЖУГИЋ, *Речник ѿвора јабланичкој краја*, СДЗБ LII, Београд 2005, 1-470. Око 9.000 одредница. Одреднице и примери су акцентовани.

ЈОВАН К. КОПРИВИЦА, *Речник ѿвора Бањана, Грахова и Ойућних Рудина*, ЦАНУ, Подгорица 2006, 1-224. Око 4.000 ријечи

АНЂЕЛКА ЛАЗИЋ, *Грађа за речник ѿвора Мачве*, Културни центар, Шабац 2008, 1-387. Иако, како наводи у уводу, „без претензија да уради научну монографију“, ауторка је дала око 5.300 акцентованих одредница, које прате акцентовани примери.

б) Збирке ријечи – регистри уз дијалекатске монографије. Избор: Александар Белић, *Дијалектии источне и јужне Срдије* (СДЗБ I, 1905, 1-715). *Рејисѿар речи* има 39 тростубачних страна, са око 5.500 ријечи.

Бранко Милетић, *Црмнички ѿвор* (СДЗБ IX, 1940, 209-663). Регистар – стр. 621-651, 31 стр. тростубачно. Обухваћено око 5.000 ријечи и суфикса.

Јован Вуковић, *Акценајѿ ѿвора Пиве и Дробњака* (СДЗБ X, 1940, 185-417). *Речник* обухвата 29 двостубачних страна. Око 420 одредница.

Павле Ивић, *О ѿвору Галиѿољских Срѿа* (СДЗБ XII, 1957, 1-520). Регистар обухвата 21 тростубачну страну. Око 3.000 ријечи.

Митар Пешикан, *Сѿароцрноѿорски, средњокајѿунски и љешански ѿвори* (СДЗБ XV, 1965, 1-294). Око 8.000 акцентованих ријечи, са основним граматичким подацима, каткада и значењима.

- Д. Ђупић, *Говор Бјелойавлића* (СДЗб XXIII, 1977, 1-226). Обрађено 307 турцизама и 138 романизама, са објашњењима значења.
- П. Ивић, Ж. Бошњаковић, Г. Драгин, *Банайски јовори шумадијско-војвођанској дијалекти II* (СДЗб XLIII, 1997, 1-586). *Рејистар речи* 537-568, близу 1.000 ријечи.
- У новосадским Прилозима проучавању језика објављено је више збирки ријечи из народних говора.
- в) Дијалектолошки термилошки речници:
- В. Михајловић – Г. Вуковић, *Српскохрватска лексика рибарсџа* (Институт за лингвистику у Новом Саду, 1977, 1-457 + 61 стр. фотогр. и карата). Одреднице акцентоване.
- Стево Ђосовић, *Ловачки речник* (Сарајево, 1981, 1-158). Око 3.000 одредница, узетих из литературе и дијалеката.
- Џевад Јахић, *Ловачка лексика и фразеологија у ројалтичком крају* (СДЗб XXIX, 1983, 339-403). Обухваћено око 700 акцентованих одредница.
- Жарко Бошњаковић, *Пасијирска терминологија Срема* (ФФ Нови Сад, 1985, 1-174). Студија 1-89, 21 карта на стр. 90-100 + речник (стр. 101-158). Нема података о броју одредница. Одреднице акцентоване.
- Гордана Вуковић, *Терминологија куће и јокућсџа у Војводини* (ФФ Нови Сад, 1988, 1-508). 120 карата и 30 скица. Речник 113-245. Акцентовано.
- Гордана Драгин, *Рајарска и јоврјарска терминологија Шајкашке* (СДЗб XXXVII, 1991, 621-708, са 12 карата). Студија 621-664, речник 665-694.
- Радомир Ракић, *Терминологија сродсџа у Срба*, Одељење за етнологију Филозофског факултета у Београду, Београд, 1991.
- Гроздана Комадинић, *Ткачка терминологија Драјачева* (Научна књига – Београд, 1993).
- Софија Ракић-Милојковић, *Пасијирска терминологија Кривовирској Тимока* (СДЗб XXXIX, 1993, 11-148). Студија и текстови 11-99, речник 100-140.
- Марија Шпис-Ђулум, *Фитонимија јујозајадне Бачке – коровска флора* (СДЗб XLI, 1995, 397 – 490). Студија 397-436, речник 437-483.

Прилог 2. Речник САНУ

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА

РЕЧНИК

СРПСКОХРВАТСКОГ КЊИЖЕВНОГ

И

НАРОДНОГ ЈЕЗИКА

КЊИГА I

А—Бојодуб,

БЕОГРАД 1959

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

А

а (А) с непром. 1. фон. **а**. самогласник који се изговара с највећим отвором усћа, *при нормалном положају језика и усана*: дуго ~, наглашено ~. **б**. *прво слово ћирилице* (некад звано аз) којим се обележава *тај глас*.

2. (изговара се *а*) *при набрајању, навођењу и сл., у значењу: први, -а, -о*. — Одељак Б требало би спојити са одељком А, јер углавном садржи исто (Ред.). У чл. 5 тачке а Закона (И.).

3. *скраћеница за:* ар (а), алт (А), ампер (А) и др.

а¹ муз. основни *џон џо* коме се одређује висина свих осталих *џонова*; *шестий џон Це-дур скале*; син. ла.

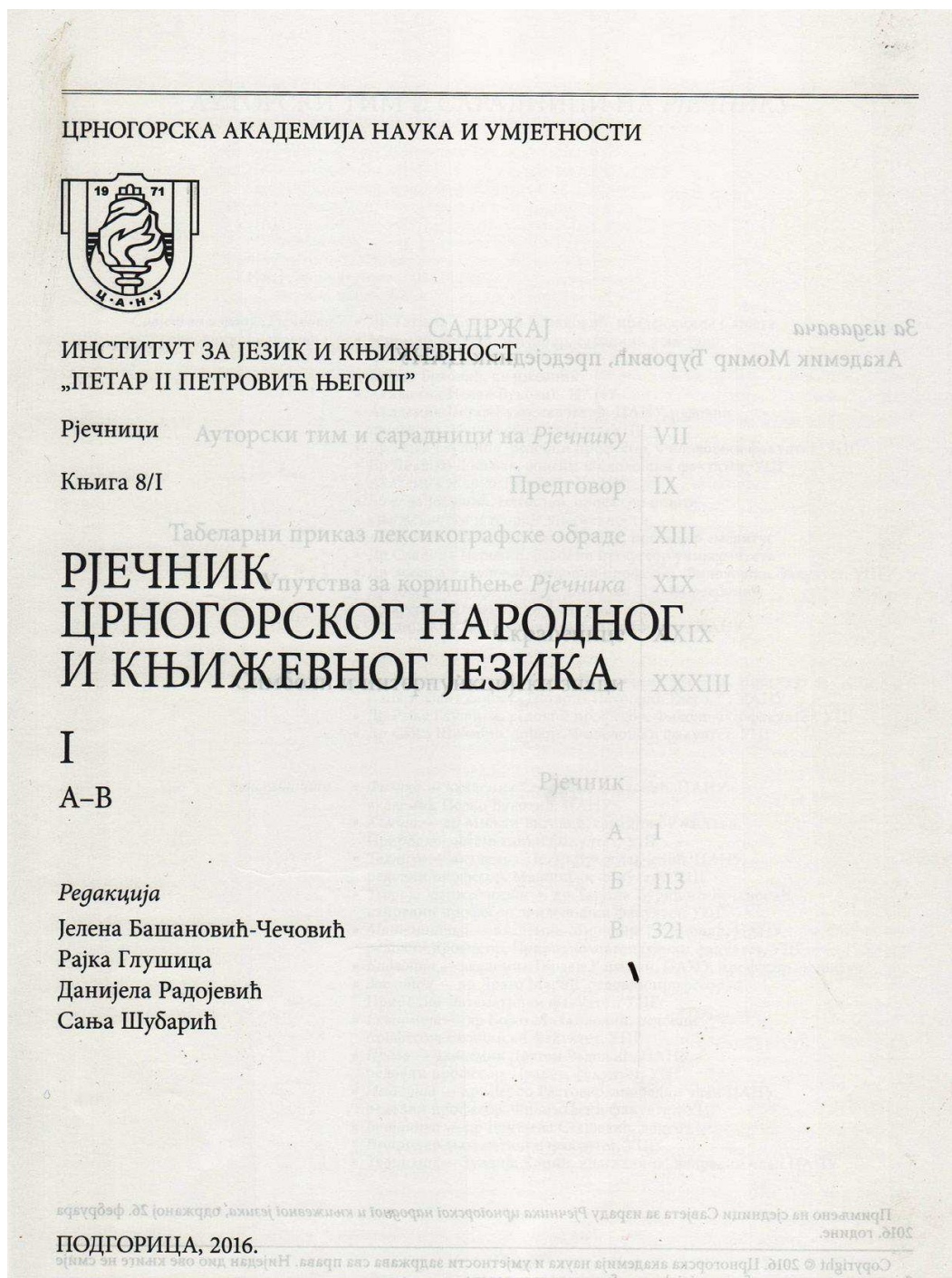
а² (а) прелл. (фр. а) трг. варв. *дисциплинарно*, у значењу: *џо*. — Пет комада оловака а 10 динара (Ред.).

а³ св. 1. *суйројна а*, за *истичање нечега суйројног ономе иџо би се очекивало према реченом у ирејходној реченици* (понекад појачано са *иџо*); исп. али¹ (1а), ама (1а). — Друмови ће пожељет' Турака, | А Турака нигде бити не ће (НП Вук 4, 136). Новци кад одлазе имају сто ногу, а кад долазе само двије (НПосл Вук). Два брата у гори брала су дрва, па огладњела а ништа собом не донијела за ручак (НП Врч. 3, 133). Чекамо видјело, а оно, ето мрак!; свјетлост, а оно ходимо по тами (Дан. Б. 12, 558). То [је] мучна ствар једном човеку из друге кнежине у туђој кнежини кнезовати, „а кад баш хоћете за кнеза Јоку из Рабаса, онда ето вам“ (Нен. М. 2, 36). Ти бајаги кмет, па засео ту у механи, а није ти ни у уво што се овамо поштеним људма гради штета (Глиш. 1, 11). Ја гајио и хранио... а они га лепо за руку па хајд' у војнике (Весел. 18, 93). Не излијечисте никога, а јошт вам се вјерује (Љуб. 1, 27). **б**. за *истичање неког ограничавања ирејходног исказа: иа ипак, ириџом*. — Ко је Србин и Српскога рода, | ...А не дош'о на бој на Косово, | Од руке му ништа не родило (НП Вук 2, 301). **в**. за *означавање различности међу двама истовременим радњама или на-иџоредним особинама: док, међуиџим*. — Мачки је до игре а мишу до плача (НПосл Вук). Једна гобела у као а друга из кала (НП Вук, 196). У дну перје сребром заливено, | А по среди златом преплетено (НП Вук 2, 302). Друго сте ви, а друго је она (Мат. 6, 13). **г**. (са свезом да и да не) за *искључивање онога иџо би се очекивало према значењу ирејходне реченице* (обично

уз одречну реченицу). — Ти си башта, по којој би се путник до вска шетао, а да не осети вреле капи тешкога умора (Јакш. Б. 3, 1). Све то расте... а да човјек и не осјети (Новић, ОС 1864, 180). Она је смјела радити све... а да се није усудио нитко приговорити (Лив. 1, 44). Ниједна велика идеја није могла победити, а да није била скупо плаћена (Павл. Д. 1, 32). Пуцањ се разлиже по планини, а Реџеп се скљока мртав на земљу, а да писну (Аврамовић С., БК 1896, 1322). **д**. у *иријоведану, за истичање истовременог, обично изненадног збивања, често у корелацији с временским свежицама и ирилозима* (кашто појачано са *иџо*); исп. али¹ (1в). — Кад тамо а код оваца нема чобана (НП Вук, 90). Док су они још то говорили, а то се помоле кола и коњи (И., 2). Нађе царичу а она седи сама (И., 27). Истом Грују сједе за трпезу, | А повика с бедена Латинче (НП Вук 2, 476). Ми о вуку, а вук на врата (НПосл Вук). Усни фараон, а он стоји на једној ријеци (Дан. Б. 12, 34). Дигнем се ја те вратницама. Кад а тамо стоји Пера Игњатов (Весел. 8, 93). Тек се бјаше расвануло, а пред Чолак-Антину кућу стадоше господска кола (Год. П. 1, 245). Таман он горе а духне јак ветар (НП Вук, 99). **ђ**. (рејко) за *означавање делимичне суйројности према ирејходној одречној реченици, за суйројност једног џојма: него, већ*. — На тај се начин Република ријешил угарске заштите пошто јој ова не бјеше више од никакве користи, а од очите штете (Војн. Л. 1, 21). Ово правило... не говори овдје о законитим женама, а о „сожителствующих“, а под тим именем разумјевале су се жене... које су живиле у кућама не ожењених људи (Милаш 2, 18).

2. *саставна а*, за *истичање истовремене радње или на-иџоредне особине према ирејходној реченици* (понекад појачано са *иџо*): *уџо, иџоред иџога*. — Тебе хвале, а мене не куде (НПосл Вук). Устави се на истоку сунце, | А и сјајан мјесец на западу (НП Вук 3, 64). Ох да ми је вјенчати ђевојку да је бијела као снијег, а румена као крв (НП Вук, 116). У њима да имамо добру узданицу, а такођер и они у нас (Вук 10, 122). Сима је ђаво да мртва уста насмеје!... Ради а прича, па ови попадаше за њим (Весел. 14, 304). Био је леп дан ране јесени, а субота (И., 194). Вјетар риче и урла као дивља а гладна звијер (Нев., СКГл 25, 403). Бикови имају краће а дебље рогове, но краве и волови (Гавр. С.

Прилог 3. Рјечник ЦАНУ

а (**А**) 1. фон. **а**. ниски самогласник средњеј реда. **б**. слово којим се одијежава *тај* самогласник. **в**. прво по реду слово ћирилице или латинице. 2. скраћеница за *ар* (*а*), *амјер* (*А*), *алт* (*А*). 3. муз. шестти *тон* основне дијатонске скале; основни *тон* по којем се одређује висина осталих *тонова*.

○ **А-категорија** 1. ознака за најбоље или прво по реду међу *стварима истје врсте*. 2. саобр. *категорија* возила која обухвата *мотоцикле са бочном приколицом или без ње*; **А-класа** ознака за најбоље или прво по реду међу *стварима истје врсте*; **А-лига** спорт. ознака за *прву лигу у спорту*.

□ **не рећи ни** ~ *не рећи ништа, не њроговорити ниједну ријеч; од ~ до ш од почетка до краја*.

а везн. 1. *супротни*: **а**. за везивање независних реченица у сложеној. — На првој је години студија, а сви су већ запазили његов изразит дар. (Глуш., Шев. I) — ... ја сам се новинарством мало бавио, а никад нијесам могао да саставим нешто подношљиво о теми коју ми други одреде ... (Зог. IX) **б**. за везивање ријечи које *стоје у односу јраве супротности*: *сјар*, а *наиван*. 2. *саставни*: **а**. за везивање независних реченица у сложеној: *и*. — Видјели смо колико та народ трпи, а поштење жели ... (Поп. Миљ. М. II) — То је данас формалитет а ништа друго. (Љуб. IV) **б**. за везивање ријечи које *стоје у најоредном односу*: *и* *анак* а *висок*. 3. *расставни*, за везивање реченичних *дјелова супротни значења између којих преба бирају*: *или*. — А му дао, а не дао — он опет нема. (Стиј. II) — Поша а ти а он, мене исто. (Баш.-Чеч. I) — Узео га а ја а ти, свеједно је. (Ћуп. Д., Ћуп. Ж. I) 4. (кад је наглашено: *а*) нар. *временски*: *кад*; *чим*, *шек*. — А они дођу, ми ћемо кренут. (Рист. I) — Доћи ћу а могнем. (Стан. III)

а (различито наглашено) узв. **а**. *при чуђењу, дивљењу*. — А што му би! (Баш.-Чеч. I) — А вала је поган до зла бога ... (Рист. I) — А, браво ви га! (Стан. III) **б**. *при неодовању, катејоричком одијању*. — А мора се прекидат та лудорија! (Баш.-Чеч. I) — А нећу га ја горе кретат ни у поамилу! (Рист. I) — А, Васо, потроши ли ти оне паре? (Стиј. II) **в**. нар. за *јодстицање, одобравање*: *хајде*. — А, ћео моја, а, соколови моји! (Баш.-Чеч. I) — А, јуначе, а соколе — пождени! (Стиј. II)

а- /грч./ *префикс који означава нејацију, немање и одсуство онога што је означено основном ријечју*: *асиметрија*, *атеиста*, *анационалан*, *ајийичан*.

аба /тур./ ж. [јен. јд. -ѐ] 1. *сељачко, грубо сукно*, уп. *абација* (I). — Бијаше Була изаткала велику трубњу абе, оног домаћег сукна. (Бок. I) — ... под капама које им се ни-

ба аба, од терзије скројена — за војнике ... (Сијар. III) 2. (обично у мн.) *изношено, поцијејано одијело*, уп. *ака*. — У теби богови буде снагу и вољу када се, усуканих мишића, изобразана лица, у дроњцима и абама, мучиш да истераш камен из камена ... (Ђур. Д. II-1) — Необријан и неошишан, сав у траљама и абама ... он је заборавио све и жалио ливаду Раму. (Ђур. Д. II-1)

абад /итал./ м. [јен. јд. абада] нар. *пажња, важност, значај*. — Не даје му абада више него да није жив. (Лип.-Радул. I) — Не дајем ја томе никакав абад. (Лип.-Радул. I)

абадати *несврш.* [през. -ам, -ају/абадају, прил. *сгд.* абадајући] нар. *придавајући значај, марију, бринујући*. — Не абада га она као да није жив. (Лип.-Радул. I) — Купили су му скупу кашету, а док је био жив, нијесу га абадали. (Лип.-Радул. I) — Не абада она њега ни за зеру! (Шоћ. I)

абажур /фр./ м. [јен. јд. абажур, инствр. јд. абажуром] *заштитица на лампи која заклања свјетлост и брани очи од свјетлости*. — А до завјесе на високом ногару лампа с широким абажуром. (Копр. Д. II) — Свјетлосни зраци извиру одасвуда ... изнад експоната извијени лукови са металним абажурима који бацају усмјерено свјетло ... (Пер. Слав. I)

абаз м. нар. 1. *смущена, несрећна, будаласта особа*. — Удала се за нака абаза, куку јој у памет. (Гаг. I) — Срете ме онај Петров абаз па поче да булазни. (Ђок. I) — Каква је оно абаз, гром га убио! (Стиј. II) 2. *домаћа живошња*. — Причува те абазе да ти не поарау туђе. (Ћуп. Д., Ћуп. Ж. I) — Он је само за чување абазе, низашто друго. (Ћуп. Д., Ћуп. Ж. I)

абазаст, -а, -о [огр. абазаст] нар. који је *несрећан, несплажљив; прилук*. — Поштен је и истинит, но, вала, помало и абазаст. (Стиј. II) — Откуда би оно абазасто дијете од онако финија родитеља. (Стиј. II)

абайн /итал./ м. [јен. јд. абайна] нар. *ојвор на крову који даје свјетлост и ошкровљу и који служи као излаз*. — Морам зват мештра да ми поправи абайн. (Лип.-Радул. I) — Кроз абайн се попео на интећ да претресе и стави тигле. (Лип.-Радул. I)

абандонати /итал./ *сврш.* [през. -ам, -ају/абандонају] нар. *напуштајући, остављајући*. — Пожали Његоша, поплачи, ама и своју муку не абандонај. (Вук. Ч. III)

абандунати и **абандуњати** *сврш.* [през. -ам, -ају/абандунају и -ају/абандуњају] нар. *в. абандонајући*. — Абандунала је она школу и аларгала се од краја. (Лип.-Радул. I) — Абандунао је, иако је ш њом одио три године. (Лип.-Радул. I)

абар /тур./ м. [јен. јд. абра, инствр. јд. абром, ном. мн. аброви] нар. *в. абел*. — Милуша аброве проноси покле по-

Литература:

- Грошел 2003: В. Gröschel, *Postjugoslavische amtsprachenregelungen*, Српски језик VIII, Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика
- Елезовић 1932: Г. Елезовић, *Предговор Речнику косовско-меџохиској дијалекта*, том I, Београд: Институт за српски језик.
- Згуста 1991: L. Zgusta, *Priručnik leksikografije*, Sarajevo: Svjetlost
- Ивић 1991: П. Ивић, *О Вуку Караџићу, О Вуковом Српском рјечнику из 1818. године*, Целокупна дела Павла Ивића, књ. IV: Сремски Карловци / Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића
- Илић 2005: М. Илић, *Лексикографски постојећности у дијалекатским речницима југоисточне Србије*, Ниш: Просвета
- Ковачевић / Шћепановић 2001: М. Ковачевић / М. Шћепановић, *Товари лингвистичких несувислости*, Српски језик VI, Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика
- Петровић 1982: Д. Петровић, *Проблеми и изгледи српскохрватске дијалекатске лексикографије*, Лексикологија и лексикографија, зборник радова: Београд / Нови Сад: Институт за српскохрватски језик
- Петровић 1990: Д. Петровић, *Предговор Речнику бачких Буњеваца*, Нови Сад / Суботица: Матица српска
- Петровић 2000: Д. Петровић, *Предговор Речнику српских јовора у Војводини*, Нови Сад: Матица српска
- Петровић 2017: Д. Петровић, *Модерна Црна Гора се кандидује за католичанство (интервју)*, Српске новине 91/VII, Подгорица: НВО Друштво за равноправност и толеранцију
- Риђановић 2003: М. Ridjanović, *Totalni promašaj*, Sarajevo:
- Ђорић 2008: Б. Ђорић, *Творба именица у српском језику*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије
- Ђупић 2000: Д. Ђупић, *Дијалекатски (регионални) речници српског језика*, Српски језик 5/1-2, Београд: 703-711.
- Шћепановић 2017: М. Шћепановић, *Пошурена нам је још једна шарена лажа* (редакцијски наслов), Београд: Печат, 07.04.2017.

Mihailo M. Šćepanović
University of Belgrade
Faculty of Philology

THE SERBIAN LANGUAGE AS MONTENEGRIN
(On the Example of the Absurd Compilation of the *Dictionary
of the Montenegrin Vernacular and Standard Language* and
the Serbian-Speaking Area Now)

Summary

The paper discusses the current trends in the development of Serbian dialectal lexicography, reviews the methodological assumptions in the compilation of dialectal dictionaries (from the selection of the entry and the clarification of its interrelation with the adjacent speeches and speech types on the one hand, and the state in the standard language on the other hand). The paper also includes a bibliography of the lexicographical results in the field so far, as well as an overview of the methodological issues following this type of linguistic research. Based on such a model and on the overview of the entire Serbian-speaking area and current linguo-political reshaping of that area, and the renaming of the Serbian language, the publication of the first volume of the *Dictionary of the Montenegrin Vernacular and Standard Language* is analysed as an amateur approach to lexicographic material.

Key words: dialectal lexicography, lexicographic technique, dialectal dictionary, dialexeme, urban dialect, reshaping of language, Serbian languages.